

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

©2023 ПРИХОДЬКО І. П., ДМИТРЕНКО Т. В., ГУСЕВ І. І.

УДК 631.115
JEL: M42; Q10; Q18; Q19

Приходько І. П., Дмитренко Т. В., Гусев І. І. Внутрішній контроль в управлінні сільськогосподарськими підприємствами

У статті виділено невирішені раніше питання щодо ролі внутрішнього контролю як важливого чинника впливу на прийняття ефективних управлінських рішень в галузі. Функціонування нових організаційно-правових форм господарювання на основі приватної власності викликає необхідність посилення контролю за діяльністю підприємств як з боку держави, так і з боку власників і трудових колективів. Традиційні форми та методи контролю діяльності підприємств, сформовані в умовах адміністративних методів управління економікою країни, за сучасних умов потребують подальшого вдосконалення з метою гармонізації системи контролю на макро- та мікрорівнях. У статті розроблено та науково обґрунтовано нові теоретичні засади і пропозиції щодо вдосконалення системи внутрішнього контролю в управлінні сільськогосподарськими підприємствами в умовах ринкової економіки України. Дослідження спрямовано на розробку ефективних методик, процедур та інструментів, які сприяють забезпеченню оптимальної організації господарської діяльності, підвищенню рівня контролю, виконанню законодавчих вимог і стимулюванню соціально-економічного розвитку підприємств. Обґрунтовано, що внутрішній контроль в управлінні сільськогосподарськими підприємствами є невід'ємною складовою успішного функціонування та розвитку цих підприємств. Для досягнення значних обсягів виробництва продукції та оптимізації собівартості необхідно мати ефективний механізм управління та господарський механізм, а також вдосконалену систему внутрішнього контролю.

Ключові слова: внутрішній контроль, управління, сільськогосподарське підприємство, фінансовий контроль, виробничий контроль.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 8.

Приходько Ігор Павлович – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровський державний аграрно-економічний університет (вул. Академіка Сергія Єфремова, 25, Дніпро, 49027, Україна)

E-mail: Prihodko_igor@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8630-2568>

Дмитренко Тетяна Вікторівна – магістрантка, кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровський державний аграрно-економічний університет (вул. Академіка Сергія Єфремова, 25, Дніпро, 49027, Україна)

E-mail: taniadmytrenko165@gmail.com

Гусев Іван Іванович – магістрант, кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровський державний аграрно-економічний університет (вул. Академіка Сергія Єфремова, 25, Дніпро, 49027, Україна)

E-mail: Husiev1995@ukr.net

UDC 631.115
JEL: M42; Q10; Q18; Q19

Prihodko I. P., Dmytrenko T. V., Husiev I. I. Internal Control in the Management of Agricultural Enterprises

The article allocates the previously unresolved issues regarding the role of internal control as an important factor influencing effective managerial decision-making in the industry. The functioning of new organizational and legal forms of management on the basis of private property necessitates strengthening control over the activities of enterprises both on the part of the State and on the part of owners and labor collectives. Traditional forms and methods of control over the activities of enterprises, formed in the conditions of administrative methods of management of the country's economy, under current conditions require further improvement in order to harmonize the system of control at the both macro and micro levels. The article elaborates and scientifically substantiates new theoretical foundations and proposals for improving the system of internal control in the management of agricultural enterprises in the conditions of the market economy of Ukraine. The study is aimed at developing effective methods, procedures and instruments that contribute to ensuring the optimal organization of economic activity, increasing the level of control, meeting legislative requirements and stimulating the socioeconomic development of enterprises. It is substantiated that internal control in the management of agricultural enterprises is an integral part of the successful functioning and development of these enterprises. To achieve significant production volumes and optimize costs, it is necessary to have an effective management mechanism and economic mechanism, as well as an improved internal control system.

Keywords: internal control, management, agricultural enterprise, financial control, production control.

Fig.: 1. Tabl.: 1. Bibl.: 8.

Prihodko Ihor P. – D. Sc. (Public Administration), Professor, Professor of the Department of Accounting, Taxation and Financial and Economic Security Management, Dnipro State Agrarian and Economic University (25 Academician Serhiy Yefremov Str., Dnipro, 49027, Ukraine)

E-mail: Prihodko_igor@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8630-2568>

Dmytrenko Tetiana V. – Master's Student, Department of Accounting, Taxation and Financial and Economic Security Management, Dnipro State Agrarian and Economic University (25 Academician Serhiy Yefremov Str., Dnipro, 49027, Ukraine)

E-mail: taniadmytrenko165@gmail.com

Husiev Ivan I. – Master's Student, Department of Accounting, Taxation and Financial and Economic Security Management, Dnipro State Agrarian and Economic University (25 Academician Serhiy Yefremov Str., Dnipro, 49027, Ukraine)

E-mail: Husiev1995@ukr.net

У сучасному господарському середовищі ефективне управління сільськогосподарськими підприємствами є великим фактором успіху. Одним із ключових елементів ефективного управління є внутрішній контроль, який відіграє значущу роль у забезпеченні економічної стійкості та оптимізації процесів у сільськогосподарському секторі.

Внутрішній контроль управління сільськогосподарськими підприємствами охоплює широкий спектр дій, що спрямовані на забезпечення ефективного функціонування, мінімізацію ризиків та досягнення стратегічних цілей підприємства. Він включає в себе контроль над фінансовою діяльністю, виробничим процесом, використанням ресурсів, організацією внутрішнього аудиту, системою управлінського обліку та іншими аспектами діяльності.

Дослідженням проблем внутрішньогосподарського контролю та його впровадженням займалися провідні вчені, серед яких: Л. В. Бутинець, С. М. Зубчик, Т. А. Гуцаленко, Т. О. Мулик, У. О. Марчук, М. М. Коцупатрий, Н. А. Жук та інші. Більшість досліджень зосереджені на розкритті сутності внутрішньогосподарського контролю, його змісту, функцій та об'єктах. Разом із тим, розвиток економічних відносин, специфікація діяльності підприємств агропромислового комплексу вимагають поглибленого дослідження можливостей внутрішньогосподарського контролю. Вважаємо, що можна відмітити провідних науковців, які відзначились дослідженням діяльності аграрних підприємств; а саме: В. М. Гончаров, О. В. Гищенко, П. М. Макаренко, В. І. Зубкова, А. Ю. Мельник, В. Г. Ткаченко, П. Т. Саблук та інші.

У сучасних умовах контрольна функція державних фінансів за діяльністю сільськогосподарських підприємств значно послаблена та зводиться до сплати податків, використання бюджетних коштів, що виділяються державою сільськогосподарським товаровиробникам, контролю за діяльністю сільськогосподарських підприємств. Підприємства підпорядковані правоохоронним органам. Роль внутрішнього контролю як важливого чинника прийняття ефективних управлінських рішень у галузі продовжує зменшуватися. Функціонування нових організаційно-правових форм господарювання на основі приватної власності вимагає від держави, власників і працівників посилення контролю за діяльністю підприємств. Традиційні форми та методи контролю за діяльністю підприємств, сформовані в рамках адміністративного управління народним господарством, за сучасних умов потребують подальшого вдосконалення для координації системи контролю на макро- та мікрорівнях.

Метою даного дослідження є розробка та наукове обґрунтування нових теоретичних засад і про-

позицій для вдосконалення системи внутрішнього контролю в управлінні сільськогосподарськими підприємствами в умовах ринкової економіки України. Дослідження спрямоване на розробку ефективних методик, процедур та інструментів, які сприятимуть забезпеченню оптимальної організації господарської діяльності, підвищенню рівня контролю, виконанню законодавчих вимог і стимулюванню соціально-економічного розвитку сільськогосподарського сектора.

Теоретичною та методологічною базою дослідження є системний підхід до вивчення явищ і процесів господарської діяльності, діалектичний метод наукового пізнання. Для дослідження суті та призначення внутрішнього контролю були застосовані методи наукового абстрагування та синтезу. У процесі написання роботи були використані методи наукового узагальнення, діалектичний, історичний і системний підходи при вивченні становлення та розвитку контролю. Порівняння, статистичне спостереження – при здійсненні оцінки внутрішнього контролю на підприємстві.

В умовах постійно мінливого ринку та викликів, що стоять перед сільськогосподарськими підприємствами, важливо розглядати внутрішній контроль як важливий інструмент ефективного управління.

Так, С. М. Зубчик вважає, що «внутрішньогосподарський контроль є видом економічного контролю власника, являє собою систематичне спостереження та перевірку ефективності використання активів та зобов'язань підприємства, виробництва при найменших витратах, повне збереження майна, профілактику безгосподарності та розкрадання, законності та доцільності господарських операцій та процесів, що здійснюються керівництвом підприємства або уповноваженим ним посадовою особою (органом) з метою формування інформаційних засад прийняття управлінських рішень або їх коригування для досягнення поставлених цілей найбільш ефективним способом» [1].

М. М. Коцупатрий і У. О. Гуцаленко вивчають внутрішньогосподарський контроль як контроль з боку господарства за діяльністю своїх підрозділів. При цьому перевіряється вся господарська діяльність або її окремі сторони [3].

Одним із факторів, що гальмують поліпшення системи управління контролем, є недостатня увага до системного підходу. Внутрішньогосподарський контроль – це система заходів підвищення діяльності суб'єкта господарювання, яка стосується внутрішніх процесів, що відбуваються на підприємстві, для надання внутрішнім користувачам інформації, яка буде використовуватися в прийнятті управлінських рішень [1]. Необхідно розробити та впровадити комплексну систему принципів, яка у враховувала весь цикл господарської діяльності підприємств – від планування до контролю результатів. Завданням дослі-

НДР «Інноваційний розвитку обліку, оподаткування і контролю в системі забезпечення економічної стійкості підприємств».

дження є обґрунтування такої системи принципів, що враховуватимуть специфіку сільськогосподарського сектора. Зв'язок внутрішнього контролю з функціями управління сільськогосподарськими підприємствами наведено на рис. 1.

Внутрішній контроль в управлінні сільськогосподарськими підприємствами має вирішальне значення для їхньої стабільності та успішності [2]. У зв'язку з цим у великих агропромислових холдингах, які володіють значними ресурсами та мають розгалужену структуру, формується система внутрішньофірмового контролю. Однак для досягнення максимальної ефективності цієї системи необхідно розглянути можливість створення спеціалізованої служби внутрішньої безпеки, яка виконуватиме роль координатора та інтегратора різних функцій контролю.

Ця служба внутрішньої безпеки має акумулювати функції внутрішнього аудиту, фінансово-економічного відділу та бухгалтерії, проте її завдання не полягатимуть у простому дублюванні їхніх функціональних обов'язків. Основна мета такої служби – контролювати глобальні аспекти економічної діяльності підприємства.

Передусім служба внутрішньої безпеки буде забезпечувати моніторинг надійності потенційних постачальників та покупців, що дозволить уникнути ризиків неплатоспроможності чи недобросовісної поведінки контрагентів. Вона також буде вивчати ринок і шукати найоптимальніші банки, які дадуть кредити фірмі за вигідними умовами. Такий підхід сприятиме зниженню фінансових ризиків та зміцненню фінансової стабільності підприємства.

Внутрішній контроль є невід'ємною складовою управління сільськогосподарськими підприємствами,

особливо в умовах реформ і змін в організаційно-правовій формі господарювання [4]. З посиленням самостійності та появою різних суб'єктів господарювання фінансово-господарський контроль наближається до виробництва і стає однією з ключових функцій економічного контролю. Збільшення зацікавленості підприємства у зростанні доходів ще більше підкреслює роль внутрішньогосподарського контролю. Таким чином, у сільськогосподарських підприємствах постає завдання сформуванню ефективної системи внутрішньогосподарського контролю, спрямовану на раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Загалом, оцінка внутрішньогосподарського контролю базується на таких критеріях, як реальність, повнота, своєчасність, оцінка, класифікація й узагальнення [5]. Ці критерії є важливими для створення й організації ефективної системи внутрішньогосподарського контролю, що дозволить забезпечити оптимальне функціонування підприємства. Реальність контролю полягає в тому, що він спрямований на реальні проблеми та ризики, з якими зіштовхується підприємство. Повнота контролю передбачає охоплення всіх ключових процесів і аспектів діяльності підприємства.

Систему внутрішнього контролю сільськогосподарського підприємства наведено в табл. 1.

Аналізуючи табл. 1, можна сказати, що система внутрішнього контролю є важливою складовою сільськогосподарського підприємства, оскільки допомагає забезпечити ефективне управління та досягнення поставлених цілей.

Внутрішній контроль в управлінні сільськогосподарськими підприємствами є вирішальним факто-

Рис. 1. Зв'язок внутрішнього контролю з функціями управління сільськогосподарськими підприємствами

Джерело: побудовано на основі [3].

Система внутрішнього контролю сільськогосподарського підприємства

Елемент контролю	Опис	Мета контролю	Відповідальна сторона
Фінансовий контроль	Контроль фінансових операцій та ресурсів підприємства	Забезпечення фінансової дисципліни та ефективного управління	Фінансовий відділ
Виробничий контроль	Контроль виробничого процесу та якості продукції	Забезпечення високої якості виробництва та продукції	Виробничі підрозділи
Логістичний контроль	Контроль руху сировини, матеріалів та готової продукції	Оптимізація логістичних процесів та вчасна поставка	Логістичний відділ
Кадровий контроль	Контроль набору та утримання персоналу	Забезпечення кваліфікованого та відповідального персоналу	Відділ кадрів
Інформаційний контроль	Контроль обміну та збереження інформації	Забезпечення точності, конфіденційності та цілісності	ІТ-відділ, відділ контролю

Джерело: складено на основі [6].

ром для їх успішності та стабільності [7]. Правильна організація служби внутрішнього контролю великих аграрних підприємств вимагає використання концепції центру відповідальності. Цей принцип передбачає контроль над витратами, а також здійснений дохід.

Для ефективності внутрішнього контролю необхідно поділити центри відповідальності залежно від рівня управління та контролю. Кожен центр відповідальності є сферою діяльності менеджера внутрішнього контролера. Він несе персональну відповідальність не тільки за затрати та результати конкретного центру, але й за ефективність контролю в ньому.

Такий підхід дозволяє досягти більшої прозорості та впевненості в управлінні сільськогосподарськими підприємствами. Контролер має можливість активно співпрацювати з керівниками центрів відповідальності, спільно встановлюючи цілі, розробляючи стратегії та контролюючи їх виконання.

Повний обсяг контролю включає не лише моніторинг фінансових показників, але й визначення оптимальних процесів та процедур, які допомагатимуть досягти найкращих результатів в кожному центрі відповідальності. Такий комплексний підхід дає можливість виявляти проблемні ситуації та вчасно реагувати на них, забезпечуючи високу продуктивність та ефективність роботи підприємства.

Внутрішній контроль в управлінні сільськогосподарськими підприємствами є необхідною складовою для забезпечення ефективного функціонування та розвитку сільськогосподарського сектора. Система внутрішньогосподарського контролю складається з різних органів контролю, які виконують процедури контролю з метою ефективного управління та забезпечення інтересів різних користувачів економічної інформації.

Основою внутрішнього контролю є моніторинг і контроль, які здійснюються всіма суб'єктами підприємства для виконання своїх обов'язків. Внутріш-

ній контроль є єдністю органів контролю, об'єктів контролю та форм його реалізації.

Із розвитком реформ у сільськогосподарських підприємствах і збільшенням їх самостійності фінансово-господарський контроль набуває ще більшої важливості та стає однією із основних складових структури економічного контролю. Зацікавленість підприємства у збільшенні доходів підсилює роль внутрішнього контролю. Тому сільськогосподарським підприємствам поставлено завдання створити ефективну систему внутрішнього контролю, яка сприятиме раціональному використанню матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Внутрішній контроль в управлінні сільськогосподарськими підприємствами є необхідною складовою для забезпечення ефективності та стабільності в аграрному секторі. Він включає реалізацію різноманітних контрольних процедур, які спрямовані на дотримання певних стандартів та правил перевірки в сільськогосподарській діяльності.

Одним із головних критеріїв оцінки внутрішнього контролю є реальність. Це означає, що контрольні процедури повинні бути практично застосованими та відповідати реальним потребам і особливостям сільськогосподарських підприємств. Крім того, повнота контролю означає, що він має охоплювати всю сферу діяльності підприємства, починаючи від виробництва та завершуючи фінансовими операціями.

Своечасність контролю також відіграє ключову роль. Контрольні процедури повинні бути проведені своєчасно, щоб виявити будь-які відхилення чи недоліки в діяльності підприємства та врахувати необхідні заходи для їх усунення.

Оцінка є ще одним аспектом, який дозволяє оцінити результати контрольних процедур та визначити ефективність заходів, які були прийняті.

Внутрішній контроль є групою елементів системи управління економічним суб'єктом підприємства та його сегментами [8]. Він забезпечує перевірку дотримання встановлених стандартів, процедур і політик, а також виявлення та запобігання можливим ризикам і порушенням.

Один із основних аспектів внутрішнього контролю в сільськогосподарських підприємствах – це контроль за виробництвом. Ефективна організація технологічних процесів, належний моніторинг якості сировини, раціональне використання ресурсів – усе це важливі складові успішного виробництва. Внутрішній контроль ефективності дає змогу переконатися, що всі етапи виробництва виконуються відповідно до встановлених норм і вимог.

Крім контролю за виробництвом, внутрішній контроль охоплює інші аспекти діяльності підприємства, такі як фінансовий контроль, контроль за складанням звітності, контроль за витратами та бюджетом, контроль за виконанням угод і договорів тощо. Варто зазначити, що внутрішньогосподарський контроль на сільськогосподарських підприємствах не є основною функцією менеджменту. Але це невід'ємна частина загального контролю. Без цієї функції було б неможливим загальне управління сільськогосподарським підприємством та організація його діяльності. Зауважимо, що це особливо стосується провідних аграрних підприємств. Директори та керівники, як менеджери великих і чисельних структурних підрозділів, вимагають детального аналітичного відображення господарської діяльності підприємства, що забезпечує ефективний і правильно організований внутрішньогосподарський контроль. Якісна організаційна структура аграрного підприємства дозволяє оптимально розподілити обов'язки та повноваження працівників. Там, де це можливо, він повинен запобігати спробам окремих осіб порушити вимоги контролю та забезпечувати розподіл несумісних функцій. [4].

Щоб підвищити ефективність сільськогосподарських підприємств, спочатку потрібно використовувати внутрішній контроль ферми для визначення методів оптимізації виробництва сільськогосподарської продукції, а саме:

- ✦ аналізувати продуктивність тварин, ефективність використання кормів, собівартість і врожайність продукції тваринництва та рослинництва;
- ✦ прогнозувати оптимальну структуру стада, продуктивність тваринництва, оптимальні раціони кормів, собівартість продукції та врожайність;
- ✦ здійснювати контроль та аналіз отриманих результатів, а також оптимізувати управлінські рішення щодо їх подальшої раціоналізації;
- ✦ контролювати поліпшення якості та використання землі;

- ✦ здійснювати матеріальне стимулювання працівників за результатами контролю.

Внутрішньоекономічний контроль є сховищем інформації для сільськогосподарських підприємств. За сучасних економічних умов вигідно шукати безвідходні шляхи виробництва сільськогосподарської продукції. Це дало б змогу товаровиробникам не тільки заощадити на утилізації, а й отримати прибуток від переробки. Саме такі питання постають перед аграрними підприємствами, і саме внутрішньогосподарський контроль є допоміжним елементом у їх вирішенні [4].

ВИСНОВКИ

Внутрішній контроль в управлінні сільськогосподарськими підприємствами є невід'ємною складовою успішного функціонування та розвитку цих підприємств. Для досягнення високих обсягів виробництва продукції та оптимізації собівартості необхідно мати ефективний механізм управління та господарський механізм, а також вдосконалену систему внутрішнього контролю.

Один із ключових аспектів розробки системи внутрішнього контролю полягає в тому, щоб визначити головні завдання, методи та елементи цієї системи, враховуючи специфіку сільськогосподарських підприємств. На основі цього визначається модель організації контролю, яка відповідає організаційній структурі підприємства та внутрішній структурі об'єкта контролю. Такий підхід дозволяє точно визначити місця застосування різних компонентів функції контролю.

Це принципово важливо, оскільки відповідність принципам контролю дозволяє сформувати систему контролю з чіткими напрямками та спрямованістю на розв'язання конкретних організаційних і методичних завдань. Напрями у формуванні системи контролю мають відповідати цілям підприємства та сприяти досягненню його стратегічних цілей.

Успішне впровадження внутрішнього контролю на сільськогосподарських підприємствах вимагає відповідальності, системності та відповідності всіх складових цієї системи. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Зубчик С. М. Формування внутрішньогосподарського контролю як складової економічних наук. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2013. Вип. 10. Ч. 2. С. 95–107.
2. Зубілевич С. Я. Закон Сарбейнса – Окслі та його вплив на аудит системи внутрішнього контролю в Україні. *Школа професійного бухгалтера*. 2001. Вип. 1. С. 9–12.
3. Коцупатрий М. М., Гуцаленко У. О. Внутрішньогосподарський контроль: організаційні аспекти та класифікаційні ознаки. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 6. С. 433–436. URL: https://econa.at.ua/Vypusk_6/kotsupatryy.pdf

4. Крюкова І. О., Гнат'єва Т. М. Внутрішній контроль в системі управління підприємствами АПВ. *Аграрний вісник Причорномор'я. Серія «Економічні науки»*. 2014. Вип. 75. С. 65–72. URL: http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1469/1/avpek_2014_75_10.pdf
5. Галич О. А. Внутрішньогосподарський контроль в системі управління аграрних підприємств. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2012. Т. 3. Вип. 1(4). С. 26–30. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.3/26.pdf>
6. Мулик Т. О., Мулик Я. І. Організація внутрішнього контролю в системі управління оподаткуванням // Економіка, фінанси та управління: проблеми та сучасні шляхи розвитку : матеріали підсум. міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 25–26 грудня 2015 р.). Львів : ЛЕФ, 2015. С. 102–105. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/11768.pdf>
7. Подолянчук О. А. Внутрішньогосподарський контроль у діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2010. № 10. С. 109–112. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/2176.pdf>
8. Рудницький В. С. Внутрішній аудит: методологія, організація : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2000. 106 с.

REFERENCES

- Halych, O. A. "Vnutrishnyohospodarskyi kontrol v systemi upravlinnia ahrarnykh pidpriemstv" [Internal Economic Control in the Management System of Agricultural Enterprises]. *Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii*, vol. 9, iss. 1 (2012): 26-30. <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.3/26.pdf>
- Kotsupatryi, M. M., and Hutsalenko, U. O. "Vnutrishnyohospodarskyi kontrol: orhanizatsiini aspekty ta klasyfikatsiini oznaky" [Internal Economic Control: Organizational Aspects and Classification Features]. *Ekonomichnyi analiz*, iss. 6 (2010): 433-436. https://econa.at.ua/Vypusk_6/kotsupatryy.pdf

- Kriukova, I. O., and Hnatieva, T. M. "Vnutrishnii kontrol v systemi upravlinnia pidpriemstvamy APV" [Internal Control in the Management of Agroindustrial Production Companies]. *Ahrarnyi visnyk Prychornomia. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, iss. 75 (2014): 65-72. http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1469/1/avpek_2014_75_10.pdf
- Mulyk, T. O., and Mulyk, Ya. I. "Orhanizatsiia vnutrishnyoho kontroliu v systemi upravlinnia opodatkuvanniam" [Organization of Internal Control in the Taxation Management System]. *Ekonomika, finansy ta upravlinnia: problemy ta suchasni shliakhy rozvytku* (2015): 102-105. <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/11768.pdf>
- Podolianshchuk, O. A. "Vnutrishnyohospodarskyi kontrol u diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv" [Internal Economic Control in the Activities of Agricultural Enterprises]. *Ekonomika APK*, no. 10 (2010): 109-112. <http://repository.vsau.org/getfile.php/2176.pdf>
- Rudnytskyi, V. S. *Vnutrishnii audyt: metodolohiia, orhanizatsiia* [Internal Audit: Methodology, Organization]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 2000.
- Zubchuk, S. M. "Formuvannia vnutrishnyohospodarskoho kontroliu yak skladovoi ekonomichnykh nauk" [Formation Internal Control as a Component of Economic Science]. *Ekonomichni nauky. Seriiia «Oblik i finansy»*, vol. 2, no. 10 (2013): 95-107.
- Zubilevych, S. Ya. "Zakon Sarbeinsa - Oksli ta yoho vplyv na audyt systemy vnutrishnyoho kontroliu v Ukraini" [The Sarbanes-Oxley Act and Its Impact on the Audit of the Internal Control System in Ukraine]. *Shkola profesiiinoho bukhhaltera*, no. 1 (2001): 9-12.